

40 GODINA ČASOPISA „SOCIJALNA PSIHIJARIJA“ S GLEDIŠTA ČITATELJA, SURADNIKA I ČLANA UREDNIČKOG ODBORA

VLADO JUKIĆ

Klinika za psihijatriju Vrapče, Medicinski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

UVODNE NAPOMENE

Kada su me glavni urednici zamolili da napišem osobni osvrt, odnosno osvrt iz osobnog rakursa, na časopis „Socijalna psihijatrija“, koji upravo slavi 40. obljetnicu redovitog izlaženja, osim što sam to doživio kao čast i privilegiju te pri tom osjetio neku radost i toplinu, pomislio sam kako imam najmanje dvije varijante početka članka. Ili ću, pomislio sam, početi od 1973. g. kada sam kao student medicine kupio prvi broj časopisa „Socijalna psihijatrija“ u knjižari „Naprijed“ na Trgu bana Jelačića, odnosno od 1984. kada sam u „Socijalnoj psihijatriji“ objavio svoj prvi članak (1) ili od 1970. kada sam u istoj knjižari prvi put u životu uopće kupio neki časopis (!). Međutim, pripremajući se za pisanje, kao mogućnost početka članka, a time i njegove koncepcije, javile su se još neke ideje. Konačno, evo, članak počinjem govoreći o idejama, a ne iznosim samu ideju! No, i nije važno kako ću članak početi, ni kako ću ga koncipirati – od samog sam početka znao da ga neće biti moguće napisati u skladu s „uputama autorima“ koje se objavljuju u svakom broju časopisa – nego je važno čitatelju prenijeti informacije o nekim značajkama i značenjima „Socijalne psihijatrije“, a da oni pri tom ne budu previše kontaminirani vlastitim stavovima i pogledima.

Namjera mi je, dakle, osvrnuti se na četiri desetljeća časopisa „Socijalne psihijatrije“ na način u kojem će se ispreplitati osobno s objektivnim. Sasvim je jasno da takav pristup, a u tim okvirima je i postavljen zadatak, zahtijeva pisanje u prvom lice jednine! Dvije su razine ovog osobnog pristupa. Prva je „subjektivno-osobna“ i na njoj će biti riječi o isprepletenosti mog odnosa prema časopisu i onome što je on značio i znači za mene osobno. Druga je razina „subjektivno-objektivna“ i tu ću na „Socijalnu psihijatriju“ i njezinih 40 godina pokušati baciti pogled neopterećen samim sobom.

Još jedna uvodna napomena: Ovu sam zadaću dobio zato što preko dva desetljeća život „Socijalne psihijatrije“ i nastajanje svakog broja promatram i proživljam iz kuta člana njezinog Uredničkog odbora i zato što sam u 40 godina izlaženja časopisa u njemu objavio najveći broj radova! Čak, značajno više od samih glavnih urednika (a u nas se glavnim urednicima časopisa spočitava da ih osnivaju i vode da bi mogli objavljivati vlastite članke – ovdje takav prigovor nikako nije moguć!) Taj podatak jasno je vidljiv iz Begičevih analiza radova/članaka objavljenih u „Socijalnoj psihijatriji“ u razdobljima od 1991. do 2000. (2) i od 2001. do 2011. (3), u kojima se navodi da sam ja autor s najvećim brojem članaka! Mogući su drugi i razlozi, no držim da su oni *implicite* sadržani u ovima, a ako i nije tako, onda sam ja ovo pisanje prihvatio pod tom pretpostavkom.

NAJPRIJE NEKOLIKO OSOBNIH („SUBJEKTIVNO-OSOBNIH“) INFORMACIJA I POGLEDA

Ovo bih poglavlje mogao nazvati i „što je meni značila i dala „Socijalna psihijatrija“ i što sam ja dao njoj“.

No, evo!

Bilo je to, dakle, 1973. g. kada sam kao student treće godine medicine kupio prvi broj časopisa „Socijalna psihijatrija“. U knjižaru „Naprijed“ na Trgu bana Jelačića (tada Trgu Republike) navraćao sam od svog samog dolaska na studij u Zagreb 1970. godine. Tu sam prvi put u životu, u listopadu 1970., listao časopise (zamislite – u knjižari listati časopis ili knjigu koju nećete kupiti – nisam ni znao da je to moguće!). Sjećam se svog ushićenja i radosti kada sam, na istom pultu na kome ću tri godine kasnije ugledati prvi broj

„Socijalne psihijatrije“, spazio „Encyclopediju modernu“ i „Kritiku“, časopise¹ o kojima sam do tada samo čitao u novinama i slušao od znanaca i prijatelja. Bacivši samo pogled na „Socijalnu psihijatriju“, odmah sam shvatio da je to „nešto za mene“ - kupio sam časopis i otišao u svoju studentsku sobu čitati ga... Zanimljivo je da je taj moj primjerak prvog broja „Socijalne psihijatrije“ bio jedini do kojeg se uspjelo doći prilikom obilježavanja 25. godišnjice njezinog izlaska. Kopija naslovnice i sadržaja (tog mog) prvog broja „Socijalne psihijatrije“ (4) objavljena je u tematskom broju u kojem su tiskani radovi sa simpozija organiziranog tim povodom (Socijalna psihijatrija, vol. 25 (1997), br. 3-4, str. 63-158.)

Deset godina kasnije, nakon što sam već bio priredio dva članka, a nisam ih se usudio „nositi na ogled“, treći koji sam poslao za objavljivanje, tiskan je u trećem broju 12. godišta „Socijalne psihijatrije“!(1). Od tada pa do sada, u „Socijalnoj psihijatriji“ objavio sam ukupno 59 članaka i drugih priloga (ovo je 60. članak!). To znači da sam, uzimajući cijeli vijek „Socijalne psihijatrije“ godišnje objavljivao 1,5 članak. Ili, ako se uzme u obzir samo vrijeme od mog prvog objavljenog članka, od 1984., znači da je u svakom drugom broju objavljen po jedan moj prilog (dva članka godišnje!). Od ukupno 59 mojih članaka 17 ih se može vrednovati kao znanstveni, a 22 kao stručni radovi. U 12 slučajeva radilo se ili o prikazu bolesnika, ili o opisu stanja u psihijatriji, ili o polemičkim tekstovima. Tu su i dvije recenzije knjiga. U šest se slučajeva radilo o tekstovima komemorativnog karaktera (o prof. dr. Jovanu Bamburaču, doc. dr. Karli Pospišil Završki, prof. dr. Nikoli Peršiću, prof. dr. Ivanu Pavkoviću, dr. Ivici Biočiću i prim. dr. Ivanu Kerepčiću). Osim toga, kao gost urednik uredio sam, zajedno s Miroslavom Goretom, tematski broj „Socijalne psihijatrije“ (5) pod naslovom „Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama - od plemenite ideje do još uvijek neostvarenog projekta“.

Godine 1992. (?) izabran sam u Urednički odbor „Socijalne psihijatrije“. Bila mi je velika čast sudjelovati u radu redakcije časopisa u kojoj su bili prof. Nikola Peršić, prof. Vasko Muičević, prof. Dunja Beritić-Stahuljak, prof. Jovan Bamburač, prof. Ljubomir Hotujac, doc. Radomir Palmović. Posebno sam uživao slušajući profesora Peršića koji je svakom pristiglom članku (i njegovom autoru) pristupao istodobno sa strogošću učitelja, blagošću roditelja i razmijevanjem stručnjaka. Učio sam od njega kako se problemima pristupa široko, i s pogledom u daljinu, a istovremeno se nude, i donose, konkretna rješenja. Doživljavao sam ga kao nenadmašnog učitelja koji nikada nije

docirao. Kao član Uredničkog odbora posebno sam bio angažiran na organizaciji stručnih skupova o ratnim (socijalno) psihijatrijskim temama (1992.) i skupu održanom povodom 25. obljetnice izlaska „Socijalne psihijatrije“ (1997.). Radovi kao rezultati tih skupova objavljeni su u tematskim brojevima (6,7). Tome treba dodati i činjenicu da sam tridesetak puta bio angažiran kao recenzent.

Pripremajući se za pisanje ovog osvrta prelistao sam sve do sada izašle brojeve „Socijalne psihijatrije“. To mi je bilo poseban užitek. Čitajući samo naslove, s radošću sam se prisjećao članaka (pa i svojih) koje sam već davno pročitao. Neki od tih članaka posebno su mi se utisnuli u sjećanje. Radi se očito o člancima koji su mi, bilo zbog teme koju obrađuju, ili, možda, zato što sam se njima koristio prilikom pisanja ili u predavanjima, bili značajni. No, listajući tako stare brojeve „Socijalne psihijatrije“ osjetio sam i određenu nelagodu. Postao sam, naime, svjestan svoje nekorektnosti prema mlađim autorima. Radi se o sljedećem: do prije nekih pet-šest godina čitao sam sve članke objavljene u „Socijalnoj psihijatriji“, a zadnjih sam godina počeo „birati“ – pročitam samo one koji me posebno interesiraju i one koji su „izašli“ iz „Vrapča“. Na taj sam način, tako to doživljavao, izdao praksu upoznavanja mladih kolega kroz njihove radove. Istina, mnoge sam upoznao kao specijalizante ili kao sudionike hrvatskih psihijatrijskih dana, no, ipak mi je zbog toga, nakon listanja zadnjih godišta „Socijalne psihijatrije“, ostao osjećaj nelagode. Ujedno sam ponovo potvrdio stav o značenju pisane riječi za upoznavanje kolega.

Još me jedna misao pratila tijekom listanja ovih 40 volumena „Socijalne psihijatrije“. Nikako se, naime, nisam mogao osloboditi ideje o znatno većem značenju „Socijalne psihijatrije“ za hrvatsku psihijatriju i hrvatske psihijatre od svih onih velikih svjetskih „CC“ časopisa! Uvjeren sam naime da će neki radovi objavljeni u „Socijalnoj psihijatriji“ (u prvom se to redu odnosi na članke objavljene u tematskim brojevima) u hrvatskoj psihijatrijskoj literaturi biti duže citirani od radova hrvatskih autora objavljenih u tim značajnim međunarodnim časopisima!

Ovo poglavlje o osobnom odnosu prema „Socijalnoj psihijatriji“ završavam jednim „štiklecom“. Izdavači „Socijalne psihijatrije“ od njezinog su prvog broja Klinika za psihijatriju KBC-a Zagreb i Akademija medicinskih znanosti Hrvatske, a zadnjih deset godina, od kada je postala glasilo Hrvatskog psihijatrijskog društva, i Hrvatsko psihijatrijsko društvo. Postavši predsjednikom Hrvatskog psihijatrijskog društva, a kao dugogodišnji ravnatelj Klini-

¹ Časopisi „Encyclopedia moderna“ i „Kritika“ imali su značajne uloge u Hrvatskom proljeću. „Encyclopediju modernu“ je uređivao akademik Ivan Supek, tadašnji rektor zagrebačkog Sveučilišta. Nakon sloma Hrvatskog proljeća časopis je prestao izlaziti (zabranjen?), a nakon uspostave hrvatske države početkom devedesetih godina 20. stoljeća, Supek ga obnavlja, no časopis se brzo gasi. Očito je da je odigrao svoju ulogu. No, ja sam u toj obnovljenoj „Encyclopedii modernoj“ objavio jedan od mojih meni najdražih članaka („Djelatnici u psihijatriji kao samosvojni sudionici u otporu etnosa“, Encyclopedia moderna, god. XIV br. 1(41) 1993, str. 68-73.)

„Kritika“ je bila časopis Društva hrvatskih književnika i Matice hrvatske, a glavni urednik bio je akademik Vlatko Pavletić. Izlazila je od 1968. do 1971. kada je zabranjena, a bio je zabranjen i broj 18. u kojem je objavljen znameniti članak Smiljane Rendić „Izlazak iz genitiva ili drugi hrvatski preporod“. Izlazak ih hrvatskog genitiva“. Smiljana Rendić, i svi oni koji su mislili kao i ona, dobili su satisfakciju dvadesetak godina kasnije kada se pridjev „hrvatski“ počinje slobodno upotrebljavati – među prvima iz „hrvatskog genitiva“ izlazi „Društvo književnika Hrvatske“, kako se moralo (!?) zvati gotovo pola stoljeća, pa postaje „Društvo hrvatskih književnika“. I ostale institucije i ustanove polako postaju „hrvatske“.

ke za psihijatriju Vrapče, došao sam na ideju da i bolnica „Vrapče“ bude suizdavač „Socijalne psihijatrije“. Pri tom sam imao na umu i činjenicu da bi Bolnica, u slučaju pomanjkanja sredstava za tisak „Socijalne psihijatrije“, kao što je to u nekoliko navrata i do sada činila, intervenirala i platila njezino tiskanje, ili bi redovito financirala svaki četvrti broj (kao četvrti izdavač). Ovu sam ideju iznio na jednom sastanku redakcije (i to onom održanom u „Vrapču“!?!), ali ona je shvaćena kao pokušaj preotimanja časopisa i dočekana je na nož. Brzo sam se povukao ne želeći ni jednim potezom ugroziti njezin daljnji život!

I još jedna misao! Iznimno mi je drago da sam ja autor s dosada najvećim brojem članaka objavljenih u „Socijalnoj psihijatriji“ (59 od ukupno 1196 radova objavljenih u 40 volumena „Socijalne psihijatrije“, što je oko 5% svih radova!). Nadam se da će me netko iz mlađeg naraštaja hrvatskih psihijatara, unatoč pritiscima da se objavljuje u međunarodnim časopisima, za koju godinu preteći!

KRITIČKI („SUBJEKTIVNO-OBJEKTIVNI“) OSVRT NA „SOCIJALNU PSIHIJATRIJU“ I NJEZINIH 40 GODINA IZLAŽENJA

U ovom ću poglavlju pokušati baciti pogled na „Socijalnu psihijatriju“ i njezinih 40 godina izlaženja iz kuta „subjektivno-objektivnog“ promatrača kritičara. Poslužit ću se već objavljenim tekstovima koji iz dva gledišta promatraju „Socijalnu psihijatriju“. To su članci Dražena Begića koji analizira radove/članke objavljene u „Socijalnoj psihijatriji“ u razdobljima od 1991. do 2011. (2,3) i članak Vaska Muačevića, Radomira Palmovića i Nikole Mandića „Socijalna psihijatrija“ objavljen u monografiji „Pola stoljeća Nikole Peršića u hrvatskoj psihijatriji“ (8) Također ću na osnovi vlastitog uvida iznijeti neke činjenice koje bi mogle baciti dodatno svjetlo na časopis o kojem je riječ. Taj vlastiti pogled dijelom će biti interpoliran u komentarima navoda u navedenim člancima, a dijelom kao samostalna cjelina nastala vlastitom analizom okolnosti pokretanja i bivstvovanja „Socijalne psihijatrije“, odnosno konkretnim uvidom u sve brojeve časopisa².

NEKOLIKO OPĆIH PODATAKA KOJI OSIM FORMALNO-PRAVNOG IMAJU I SADRŽAJNO ZNAČENJE

Pripreme za izdavanje časopisa „Socijalna psihijatrija“ prof. Nikola Peršić počeo je negdje 1972. g. , a nakon što je 1971. organizirao vrlo uspješan Prvi jugoslavenski

kongres socijalne psihijatrije, a potom organizirao pisanje i uredio vrlo vrijednu knjigu *Socijalna psihijatrija* (iz koje su naraštaji specijalizirani iz psihijatrije učili područje socijalne psihijatrije!)(9). Bilo je to vrijeme zamaha socijalne psihijatrije u Hrvatskoj (i tadašnjoj Jugoslaviji). Vrijeme je to i intenzivne edukacije iz socijalne psihijatrije. Godine 1972. uvedena je dvogodišnja subspecijalizacija iz socijalne psihijatrije, a edukacija se provodila u Klinici za psihijatriju Medicinskog fakulteta i KBC-a Zagreb (sedam je kandidata polazilo subspecijalistički ispit). Godine 1976. na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu uveden je poslijediplomski studij iz socijalne psihijatrije u trajanju od dvije godine (dvanaest je naraštaja postdiplomaca upisalo taj studij; od 213 polaznika, 40% liječnika, a 60% drugih struka, 47 ih je magistriralo - 16 liječnika i 31 kandidat neke druge osnovne naobrazbe – psiholozi, socijalni radnici, defektozozi...). Pokretač i kreator svega toga bio je Nikola Peršić.

Evo kako Muačević, Palmović i Mandić (8) vide Peršićev teorijski koncept socijalne psihijatrije na kojem je on i temeljio sve te aktivnosti, pa i pokretanje časopisa „Socijalna psihijatrija“:

„Socijalna psihijatrija po mišljenju Nikole Peršića blizu je drugim znanostima, kao npr. sociologiji, psihologiji, koje također proučavaju socijalnu dimenziju u duševnom životu pojedinca. Nikola Peršić smatra da postoji znanstvena i praktična potreba za utvrđivanjem zajedničkog i različitog između socijalne psihijatrije i ovih disciplina i potreba za utvrđivanjem interdisciplinarnog područja znanstvenog rada. On je također smatrao da socijalna psihijatrija sve više potiče ispitivanje socijalnih dimenzija u psihičkom kroz individualno ili grupno bolesno, koje je dato u osobnim i društvenim povijesnim uvjetima, dok sociologija ili socijalna psihologija ove utjecaje ispituju kroz opće društveno. Nikola Peršić zaključio je da socijalna psihijatrija u nas treba proučavati utjecaje specifičnih promjena društvenih struktura na mentalno zdravlje, a na osnovi povijesnog razvoja je zaključio da pojedine sredine svojim strukturama različito utječu na mentalno zdravlje i mentalnu bolest. Nikola Peršić predložio je da socijalna psihijatrija u nas treba proučavati utjecaje specifičnih društvenih fenomena na duševno zdravlje. On također ističe da treba naglasiti da okviri antropo-socio-kulturnih istraživanja nisu u nas još jasno određeni. Ustručavanje da se otvoreno govori o nacionalnim psihopatološkim problemima vjerojatno je orijentiralo mnoge poznate stručnjake psihijatre na proučavanje oblika psihopatoloških reagiranja u mnogim primitivnim plemenima daleko od vlastite zemlje, pri čemu su uspjeli otkriti vrlo zanimljive pojave, naročito u egzotičnim sredinama“.

² Jedino nije pronađen ni jedan primjerak četvrtog broja iz prve, 1973., godine izlaženja časopisa. U toj prvoj godini već je drugi broj izišao kao dvobroj, broj 2-3. S obzirom da ni stručna knjižnica Klinike za psihijatriju Vrapče, a ni Nacionalna i sveučilišna knjižnica nemaju tako nominiran broj „Socijalne psihijatrije“, može se pretpostaviti da on nije ni izišao. Međutim, ni prof. Muačević, ni prof. Beritić, koji su tada obnosili dužnosti urednika, odnosno tehničkog urednika, ne mogu se sjetiti da bi to tako bilo. No u Peršićevoj bibliografiji, objavljenju u monografiji „Pola stoljeća Nikole Peršića u hrvatskoj psihijatriji“, nema ni jedne reference koja bi ukazivala da je objavljena u eventualno zagubljenom broju broju 4 „Socijalne psihijatrije“ iz 1973. godina (a moglo bi se pretpostaviti da je on, kao glavni urednik, i u tom broju objavio neki članak!). No, bilo je kako je bilo (ipak zaključujemo da taj broj nije ni izišao – pa već je drugi broj izišao kao dvobroj – pomanjkanje novca, pomanjkanje radova?), ostaje činjenica da četvrtog broja iz 1973. godine nema...

Zanimljiva je i slojevita sama Peršićeva konceptualizacija pojma socijalne psihijatrije do koje je došao proučavajući svjetske trendove u socijalnoj psihijatriji i prakticirajući (socijalnu) psihijatriju u svakodnevnoj praksi. Peršić kaže:(10)

Socijalna je psihijatrija područje koje se bavi socijalnim dimenzijama psihičkog. Socijalna je psihijatrija multidimenzionalno i interdisciplinarno područje³. Multidimenzionalno zato što je socijalno u psihičkom, i obratno, psihičko u socijalnom, promatrano u dinamičkim odnosima individualnog, kolektivnog i društvenog i u totalitetu drugih dimenzija koje su sastavni dio psihičkog. Putem proučavanja psihički individualnog ili skupnog, ona se upoznaje i s mentalno društvenim, što omogućava da se bolje razumije uzajamnost i dinamičnost ovih odnosa. Socijalna psihijatrija usvaja postojanja specifičnih mikro i makro društvenih struktura, koje se u totalitetima društvenog i psihičkog odražavaju na mentalno zdravlje. Zbog toga socijalna psihijatrija u nas ima zadatak da proučava utjecaj raznih povijesno uvjetovanih socio-kulturnih faktora na mentalno zdravlje. Socijalna je psihijatrija interdisciplinarno područje, a uzrok psihijatrijskog u njemu je promjenjiv i ovisan o mogućnosti drugih znanosti koje proučavaju psihičko i društveno. Psihijatrijsko u socijalnoj psihijatriji u nas treba otvoriti šire granice za uključivanje drugih znanstvenih disciplina i očuvati integralnost i znanstvenost ovog područja. Socijalna psihijatrija je područje medicinskog zbog njenog terapijskog zadatka, koji traži nove oblike rada u području duševnog zdravlja.”

Taj i takav (promatran iz kuta njegovog socijalno psihijatrijskog rada – jer Peršića se nikako ne može svesti samo na socijalnog psihijatra!) Nikola Peršić, za kojega Muačević, Palmović i Mandić (8) kažu da je bio „pionir socijalne psihijatrije u našoj sredini“ i čiji je najveći doprinos na području psihijatrije „multidisciplinarni pristup mentalno bolesnom čovjeku“ po kome „pojedinaac nije bolestan sam po sebi, nego je njegova bolest sklop psiholoških, bioloških i socijalnih poremećaja“ i koji je „pridonio dubokoj promjeni stavova društva prema duševnom bolesniku“, okuplja početkom sedamdesetih godina prošlog stoljeća oko sebe značajan broj istaknutih suradnika te početkom 1973. pokreće časopis „Socijalna psihijatrija“.

Prvi glavni urednik (i na tom mjesto ostaje do svoje smrti) „Socijalne psihijatrije“ bio je **Nikola Peršić**, urednik je bio **Vasko Muačević**, tehnički urednik **Dunja Beritić Stahuljak**, tajnik **Marko Trbović**, a članovi Uredničkog odbora bili su (sve djelatnici Klinike za psihijatriju Medicinskog fakulteta i KBC-a Zagreb, koja je uz Akademiju medicinskih znanosti Hrvatske bila i izdavač časopisa) **Radomir Palmović**, **Damir Papić**, **Zlata Radošević** i **Zlatko Vinek**. Redakcija je u istom sastavu radila sljedećih 17

godina - do 1991. kada mjesto tajnika redakcije preuzima **Dražen Begić**. Godine 1993. dolazi do određenih promjena u redakciji. Uz Peršića, glavni urednik postaje i Muačević, a urednik Palmović. U Urednički odbor ulaze **Jovan Bamburač**, **Ljubomir Hotujac**, **Vlado Jukić** i **Ksenija Maslo** uz otprije prisutnog Damira Papića. Dražen Begić je i dalje ostao na dužnosti tajnika redakcije. Zlata Radošević i Marko Trbović se povlače iz uredničkog odbora. Tri godine kasnije, 1996., dolazi do nove promjene na uredničkom mjestu - **Bamburač** preuzima funkciju urednika, a Palmović ostaje član Uredničkog odbora. Sljedeće, 1997. i to povodom 25. obljetnice časopisa, **Hotujac**, uz Peršića i Muačevića postaje glavni urednik. **Milivoj Kramarić** postaje član Uredničkog odbora 2000. godine. Godine 2001. umire Bamburač pa mjesto urednika sljedeće, 2002. preuzima Begić. U isto vrijeme u Urednički odbor ulaze **Leonida Akrap** i **Mate Mihanović**, a napuštaju ga, odlaskom u mirovinu, Maslo, Palmović i Papić. Sljedeće, 2003. god. članom Uredničkog odbora postaje **Veljko Đorđević**. Redakcija u ovom sastavu radi do sredine 2009. g. kada umire prof. Nikola Peršić. Ubrzo nakon toga (krajem 2009.) i Leonida Akrap se povlači iz Uredničkog odbora. Ostali članovi redakcije - glavni urednici i Urednički odbor nastavljaju raditi u zatečenom sastavu do početka 2012.

Početkom 2012. dolazi do promjena na čelu časopisa. Glavni urednici postaju **Dražen Begić** i **Miro Jakovljević**, a **Hotujac** i **Muačević** su počasni urednici. Tehnička urednica je i dalje (punih 40 godina!!!) **Dunja Beritić Stahuljak**, a Urednički odbor čine **Đorđević**, **Jukić**, **Kramarić** i **Mihanović**. U tom sastavu redakcija priprema i ovaj svečani broj posvećen 40. obljetnici izlazenja „Socijalne psihijatrije“.

Tijekom svih tih 40 godina časopisa, „Socijalna psihijatrija“ imala je i ima respektabilan domaći i međunarodni urednički savjet. Njega su sačinjavali ili ga sačinjavaju najistaknutiji stručnjaci iz domaćih i inozemnih institucija. U sadašnjem (11) sastavu Uredničkog savjeta su D. Ajduković, G. Dodig, P. Filaković, I. Kostović, M. Kovač, M. Krizmanić, Đ. Ljubičić, V. Pozaić, P. Rudan, V. Šendula-Jengić, B. Uglešić i V. Vidović. U međunarodnom uredničkom savjetu su P. Baudiš, A. Bertelsen, R. Cancro, P. Chanoit, L. Ciompi, H. Hafner, M. Kastrup, F. Lolas Stepke, M. Maj, L. Robins, N. Sartorius, M. Tansella, R. Werner, M. Weissmann i H. G. Zapotoczky.

U uvodniku prvog broja „Socijalne psihijatrije“ Peršić između ostalog navodi (12):

“U časopisu treba da se predstave znanstvena obilježja, ostvarenja i smjerovi razvoja socijalne psihijatrije u nas. Znanost treba da proizlazi iz života i da mu za uzvrat pruža čovječniji smisao i ljepotu. Zbog toga i ovaj časopis

³ Šaleći se međusobno, a braneći se ustvari pred slojevitošću Peršićevih ideja i definicija koje im je bilo teško pratiti, naraštaji su specijalizirana Peršićeva područje specijalističkih ispitnih pitanja svodili na ponavljanje „multidimenzionalno“ i „interdimenzionalno“, „multifaktorijsko“, „bio-psiho-socijalno“, „samo ponavljanje riječi i prolaziš na ispitu...“, šalili su se specijalizanti iz psihijatrije iz naraštaja kraja sedamdesetih i početka osamdesetih godina prošlog stoljeća...

pis treba zrcaliti našu zbilju i da joj pruža nove duhovne poticaje. Zato je potrebna pomoć i drugih znanosti koje izučavaju egzistencijalna pitanja čovjeka. Time se zacrtava interdisciplinarno značenje časopisa „Socijalna psihijatrija“. Imena znanstvenih radnika koja se predstavljaju u Uredničkom savjetu časopisa govore u prilog takvim nastojanjima. Zbog svega toga smo uvjereni da će časopis pružiti značajnu pomoć razvoju socijalne psihijatrije u nas. Predstavljajući ovaj prvi broj časopisa našoj javnosti želimo da to bude od povijesnog značenja za razvitak naše psihijatrije“.

Struka i znanost, razvoj jednog i drugog, a sve za dobro naših bolesnika, u osnovi su Peršićeve ideje o pokretanju časopisa „Socijalna psihijatrija“. I ništa više!

UZ MUAČEVIĆ-PALMOVIĆ-MANDIĆEV TEKST O ČASOPISU „SOCIJALNA PSIHIJARIJA“ IZ 2000. GODINE (8)

U sklopu članka o mjestu i ulozi Nikole Peršića u socijalnoj psihijatriji, odnosno, u tekstu o Peršićevom djelovanju na području socijalne psihijatrije pod naslovom *Socijalna psihijatrija* objavljenom u monografiji *Pola stoljeća Nikole Peršića u hrvatskoj psihijatriji* (8), Muačević, Palmović i Mandić se posebno osvrću na ulogu i značenje časopisa „Socijalna psihijatrija“ u našoj psihijatriji“. Oni navode:

„Časopis „Socijalna psihijatrija“ je interdisciplinarni, znanstveni i stručni časopis u kojem se objavljuju radovi iz područja struke i znanosti u kojima se istražuje socijalno područje psihičkog života bolesnika. Osnovao ga je 1972.god. Nikola Peršić i od toga vremena časopis redovito izlazi. Časopis je uvijek bio važan doprinos hrvatskoj psihijatriji, posebno u odnosu na činjenicu što u svjetskoj medicinskoj publicistici izlazi samo još jedan časopis pod nazivom „Socijalna psihijatrija“ i to na engleskom jeziku.

*Od početka izlaženja izdavač časopisa je Medicinska akademija Hrvatske u suradnji s Klinikom za psihijatriju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Kliničkog bolničkog centra u Zagrebu. Časopis je također glasilo Hrvatskog psihijatrijskog društva. Nakon raspada bivše Jugoslavije časopis je izlazio i dalje izlazi četiri puta godišnje usprkos pretrpjelih ratnih poteškoća. Časopis se tiska u različitom broju primjeraka. U posljednje vrijeme izlazi u 400 primjeraka. Od 1980.god. časopis je indeksiran u američkom referentnom časopisu „PsychINFO“. Danas je časopis indeksiran i u *Excerpta medica*. Časopis vodi kao glavni urednik od početka Nikola Peršić, a urednik mu je bio Vasko Muačević. Časopis je tijekom izlaženja proživio nekoliko promjena. Tehnički je možda najvažnije da je tijekom 1996.god. doživio i tehničku preobrazbu, tj. tiskan je na formatu A4 s dvostupačnim tiskom, a izmijenjen je i dizajn časopisa te ga približio suvremenim časopisima takve vrste u svijetu.*

U Uredničkom odboru već od početka izlaska časopisa djeluju naši ugledni stručnjaci. U Savjetu časopisa nalaze se poznati stručnjaci iz više zemalja svijeta.

Ministarstvo znanosti i tehnologije novčano, već prema mogućnostima, potpomaže izlaženje časopisa, a novčanu pomoć časopis dobiva i od Hrvatskog psihijatrijskog društva kao i od psihijatrijskih ustanova diljem Hrvatske.

Tijekom 1997. god. navršilo se 25 godina izlaženja časopisa i tim je povodom organiziran posebni simpozij pod nazivom „Socijalna psihijatrija“. Simpozij su organizirali Klinika za psihijatriju Medicinskog fakulteta Sveučilišta i Kliničkog bolničkog centra u Zagrebu, Akademija medicinskih znanosti Hrvatske i Hrvatsko psihijatrijsko društvo. Pokrovitelji Simpozija bili su Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hrvatske i Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Simpozij je ukazao na vrijednost socijalne psihijatrije kao struke i znanosti u 20. stoljeću. Prikazan je također razvoj i doprinos socijalne psihijatrije hrvatskoj medicini i ostalim znanostima, kao i važnost njene interdisciplinarnosti u okviru socijalne psihijatrije. U tom smislu sastavljen je i program simpozija, a pozvani predavači iznijeli su aktualne teme iz područja socijalne psihijatrije i srodnih znanosti. Vrijednost ovog simpozija bila je u tome što su u zaključcima dane smjernice za daljnji razvoj socijalne psihijatrije u Hrvatskoj, a posebno je stavljen naglasak na unaprjeđenje časopisa.

Već na početku izlaska časopisa „Socijalna psihijatrija“ prije 27 godina, njezin prvi i glavni urednik Nikola Peršić dao je glavne smjernice za rad časopisa sa željom da on predstavlja znanstveno ostvarenje i razvoj socijalne psihijatrije u Hrvatskoj. Zamisli Nikole Peršića u potpunosti su ostvarene. Časopis i dalje ima veliko interdisciplinarno značenje u našoj psihijatriji. Dakako i danas postoje neke određene poteškoće pri izdavanju časopisa, koje su općenitog i specifičnog karaktera. Kao i u mnogim drugim područjima, postoje financijske poteškoće, a problem ponekad predstavlja i nedostatak stručnih i znanstvenih radova.

Važno je i to da svaki primljeni rad anonimno recenziraju dva recenzenta. Postoji tendencija da se veći broj radova objavljuje na engleskom jeziku kako bi časopis bio pristupačan i čitateljima izvan naše zemlje. Časopis i dalje održava svoj interdisciplinarni karakter i uvijek je predmet interesa relativno velikog broja čitatelja. Danas (2000. godine, o. V.J.) su glavni urednici časopisa Nikola Peršić, Vasko Muačević i Ljubomir Hotujac, a urednik je Jovan Bamburač. Tajnik je Dražen Begić, a tehnički urednik Dunja Beritić-Stahuljak. Članovi Uredničkog odbora su V. Jukić, K. Maslo, R. Palmović i D. Papić.

Punih 27 godina stoji na čelu časopisa Nikola Peršić i uvjereni smo da bez njega ovaj časopis ne bi mogao kontinuirano izlaziti. On je jedan od vrlo rijetkih časopisa u našoj sredini koji nije trajno ili privremeno obustavljen. Prema tome, možemo zahvaliti Nikoli Peršiću da se takav

vrijedan časopis, specifičnog karaktera, koji obuhvaća ne samo psihijatriju nego i druge srodne znanosti, održao do danas i da se može pretpostaviti da će i dalje redovito izlaziti i obogaćivati našu psihijatrijsku literaturu“.

Ova ocjena izrečena prije 13 godina i sada se samo može potvrditi. „Socijalna psihijatrija“ je, nakon 40 godina izlaza, ostvarila vizije njezinog pokretača i prvog i dugogodišnjeg glavnog urednika. Ona je postala i ostala respektabilan časopis vrlo važan za napredak naše ukupne, a posebno socijalne psihijatrije.

UZ ANALIZU RADOVA/ČLANAKA OBJAVLJENIH U RAZDOBLJU OD 1991. DO 2011. (2,3)

Najbolji i najobjektivniji prikaz „Socijalne psihijatrije“ je onaj Dražena Begića objavljen u člancima iz 2000. i 2012. godine. Begić, kroz čije su ruke, kao tajnika redakcije, a potom i jednog od glavnih urednika, prošli svi prilozu upućeni redakciji, na osobito objektivan način, i to analizom svih objavljenih članaka, predstavlja osnovne značajke časopisa u dva zadnja desetljeća. Nalazi tako da je u tom razdoblju objavljeno ukupno 625 članaka (uključujući i uvodnike, prikaze knjiga, vijesti i sjećanja na kolege psihijatre koji su umrli). U prvom promatranom razdoblju (od 1991. do 2000.) (2) svoje radove u „Socijalnoj psihijatriji“ objavilo je 208, a u drugom (2001.-2011.) (3), 452 autora. Uzimajući u obzir da je većina autora iz prvog promatranog razdoblja objavljivala i u drugom promatranom razdoblju, a imajući nekakav uvid o dinamici objavljivanja hrvatskih autora psihijata, moglo bi se zaključiti da je do sada u „Socijalnoj psihijatriji“ svoje radove objavilo **oko 500 autora!** U taj su broj uključeni i oni autori koji su svoje članke objavljivali u razdoblju od 1973. do 1990. što nije obuhvatila Begićeva analiza. Najčešće u „Socijalnoj psihijatriji“ objavljuju psihijatri i specijalizanti iz psihijatrije (u oko 85% slučajeva), a zatim psiholozi, liječnici drugih specijalnosti, socijalni radnici, defektolozi (socijalni pedagozi), medicinske sestre/tehničari. Broj radova i autora iz inozemstva je ispod 10%.

Za potrebe ovog rada osobno sam prebrojao članke objavljene u razdoblju od 1973. do 1990. godine te svezak 40 (2012.) te našao da je u navedenim brojevima objavljeno 540 (vol. 1. do vol. 18), odnosno 31 (vol. 40) članak. To znači da je „Socijalna psihijatrija“ tijekom svojih 40 godina objavila **1165 članaka!**

Najveći broj radova objavili su stručnjaci iz hrvatskih psihijatrijskih klinika (u prvom redu Klinike za psihijatriju na Rebru) i psihijatrijskih bolnica (u prvom redu Bolnice „Vrapče“).

Interesantno je pratiti dominirajuće teme koje su prikazane u radovima objavljenim u četrdesetogodišnjem razdoblju izlaza „Socijalne psihijatrije“. Već i površna analiza upućuje na to da su one odraz vremena i stanja

u hrvatskoj (socijalnoj) psihijatriji u datom razdoblju. Begić nalazi da su u razdoblju od 1991. do 2000. godine (razdoblje rata i neposrednog poraća) dominirali radovi iz ratne psihijatrije, forenzike, socijalne psihijatrije, bolesti ovisnosti i psihoterapije, a u razdoblju od 2001. do 2011. radovi iz kliničke psihijatrije, psihoterapije, socijalne psihijatrije, dječje i adolescentne psihijatrije i bolesti ovisnosti. Površna analiza radova objavljenih u prvih 17 svezaka „Socijalne psihijatrije“ (od 1973. do 1990.) upućuje na to da su u tom razdoblju dominirali radovi iz socijalno-psihijatrijskog područja.

Ovi podaci mogli bi se interpretirati na sljedeći način: Prvih godina u „Socijalnoj psihijatriji“ dominiraju radovi iz područja socijalne psihijatrije zato što je u to vrijeme socijalna psihijatrija u našoj zemlji u razvoju. To je vrijeme u kojem se održavaju razni stručni skupovi posvećeni socijalnoj psihijatriji, a otvaraju se socijalno-psihijatrijski zavodi u klinikama i odjeli u psihijatrijskim bolnicama. U to se vrijeme provodi intenzivna edukacija iz socijalne psihijatrije, kao što je već prije spomenuto (uvodjenje subspecializacije, postdiplomski studij iz socijalne psihijatrije u trajanju od dvije godine) (8).

Teme iz užeg područja socijalne psihijatrije u ratnom i poratnom razdoblju bivaju potisnute na treće mjesto po učestalosti pojavljivanja u „Socijalnoj psihijatriji“. Tome je nekoliko razloga. Jedan od njih je veliki napredak u području neuroznanosti i biologijskoj psihijatriji u zadnjem desetljeću prošlog i prvom desetljeću ovog stoljeća. Mnogi se psihijatri, poneseni tim razvojem, okreću biologijskoj psihijatriji, psihofarmacima i psihofarmakoterapiji. Manje „unosno“ područje socijalne psihijatrije biva od mnogih napušteno. Čini se da zadnje dvije-tri godine dolazi do suprotnog vala – ponovno se mnogi psihijatri od biologijskog okreću socijalno-psihijatrijskom.

Logično je da u ratno i poratno vrijeme dominiraju radovi iz područja ratne psihijatrije. U poratnom razdoblju na visokoj drugoj poziciji nalaze se radovi iz forenzične psihijatrije. Razlog tome je donošenje Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama i njegova primjena od 1. siječnja 1998. g. Logično je da je to hrvatske psihijatre motiviralo da se intenzivnije zabave pravno-psihijatrijskim pitanjima te o tome pišu. Inače su teme iz forenzične psihijatrije u ostalim razdobljima pravilno distribuirane i njihova učestalost je negdje oko osmog-devetog mjesta na rang listi najčešćih tema elaboriranih u „Socijalnoj psihijatriji“.

Radovi iz područja bolesti ovisnosti zauzimaju negdje peto mjesto po učestalosti u „Socijalnoj psihijatriji“. Ta pozicija je logična s obzirom da je praktički svaki 4.-5. pacijent s kojim se hrvatski psihijatar bavi ovisnik o alkoholu ili drogama.

Nedopustivo je nizak broj domaćih referenci koje se citiraju u radovima objavljenim u „Socijalnoj psihijatriji“. Od ukupno 12.767 citiranih referenci u oba Begićeva promatrana razdoblja, samo su 2.082 reference (oko 16%)

hrvatskih autora. Nije analizirana učestalost citiranja člana objavljenih u samoj „Socijalnoj psihijatriji“ (o čemu svi svjetski časopisi vode računa!), no čini se da je ona nedopustivo niska!

Muačević, Palmović i Mandić su u svom osvrtu napomenuli da su se povremeno javljali problemi s obzirom na pomanjkanje priloga. I osobno mi je kao članu redakcije taj problem poznat. Zato su možda neki radovi, unatoč anonimnim recenzijama, objavljeni, mada su nezavidne kvalitete. Ali, sve je to (bilo) s ciljem regrutiranja i odgoja novih autora (zato Begić i nije analizirao broj odbijenih radova?!?).

TEMATSKI BROJEVI „SOCIJALNE PSIHIJATRIJE“

Unatoč svom nazivu, časopis „Socijalna psihijatrija“ ne objavljuje ekskluzivno samo članke iz područja socijalne psihijatrije, nego iz ostalih psihijatrijskih područja (kliničke, biologijske i forenzične, dječje i adolescentne psihijatrije, psihoterapije, alkohologije i drugih ovisnosti, ratne psihijatrije...). Također, u skladu s programom zacrtanim na početku, u časopisu se objavljuju i članci iz srodnih i suradnih disciplina (neurologija, psihologija, defektologija, antropologija, socijalni rad). Časopis objavljuje pregledne, izvorne i stručne radove, prikaze bolesnika, osvrte na zbivanja u domaćoj i svjetskoj psihijatriji, recenzije knjiga, komemorativne tekstove i drugo.

Posebna je značajka časopisa da povremeno izlazi kao tematski broj. Tematski brojevi su u pravilu dvobrojevi, no ne znači da je svaki dvobroj istodobno i tematski broj. U više su navrata izdavani dvobrojevi zbog financijskih teškoća (ratno i poratno razdoblje), ali, treba priznati, i zbog problema s popunjavanjem pojedinačnih brojeva (nažalost i jedno i drugo je naša stvarnost!).

Tematski brojevi „Socijalne psihijatrije“, koje bi svjetski časopisi koji nemaju problema s finansiranjem vjerojatno izdavali kao suplemente (!) imaju posebno značenje i zaslužuju da se o njima ovdje kaže nekoliko riječi.

Prvi tematski broj bio je onaj u kojem je 1976. Peršić (13) objavio kao članak svoju prilagođenu doktorsku dizertaciju pod naslovom „Hospitalizacija shizofrenih bolesnika“. U tom članku Peršić analizira problem hospitalizacije shizofrenih bolesnika u Hrvatskoj i to od osnutka prvih psihijatrijskih ustanova (Bolnica „Vrapče“), a posebno nakon uspostave registra psihotika pri Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo (HZJZ), do vremena u kojem se rad piše. Uz to donosi pregled svjetske literature o problemu hospitalnog liječenja duševnih bolesnika te niz drugih podataka. Ovaj tematski broj „Socijalne psihijatrije“, kao i oni kasniji, bio je godinama ispitna literatura za specijalizante iz psihijatrije.

Još je jedan tematski broj posvećen radu prof. Peršića (14). Bio je to časopis iz 1980. u kojem Peršić analizira uzroke porasta mentalnih poremećaja u Hrvatskoj. Taj monografski članak godinama je bio orijentir kretanja psihijatrijskog morbiditeta i osnova za planiranje psihijatrijske službe. Kao i onaj iz 1976., i ovaj je tematski broj služio kao specijalističko ispitno gradivo.

Godine 1977., kao prvi broj petog volumena, izlazi sljedeći tematski broj „Socijalne psihijatrije“ (15). U tom tematskom broju prikazana su dva izvorna znanstvena rada. Prvi rad je iz doktorske dizertacije Ante Sile iz Psihijatrijske bolnice Vrapče pod naslovom „Psihopatološka obilježja počinitelja krivičnog djela ubojstva“ (16). U uvodu autor obrazlaže kako se ubojstva koja čine psihički bolesne osobe samo jednim dijelom mogu shvatiti psihopatološkim poremećajima te postavlja hipotezu da su uz te od većeg ili manjeg značenja i činitelji premorbidne psihičke strukture kao i viktimoški, odnosno egzogeni provocirajući faktori. Drugi rad je rad Ksenije Korbar-Grba nazivom „Shizofreni bolesnici i njihova opasnost po okolinu“ (17). I to je prilagođena doktorska disertacija nastala u Psihijatrijskoj bolnici Vrapče.

U petom tematskom broju „Socijalne psihijatrije“, broj 4 iz 1977., prikazan je izvorni znanstveni rad Vere Folnegović-Šmalc iz Psihijatrijske bolnice Vrapče po nazivom „Karakteristike dugotrajno hospitaliziranih shizofrenih bolesnika u SR Hrvatskoj“ (18). I ona ovdje koristi podatke Registra psihotika HZJZ. I ovaj je rad imao međašno značenje u istraživanju hospitalizacije duševnih bolesnika.

Tematski broj iz 1979. također donosi članak Vere Folnegović Šmalc. To je izvorni znanstveni rad iz njezine doktorske dizertacije pod naslovom „Uloga bračnog stanja u toku shizofrenog oboljenja“ (19). U radu je proučavana struktura bračnog stanja hospitaliziranih shizofrenih bolesnika s mjestom stalnog boravka u Hrvatskoj te je uspoređena struktura bračnih stanja tih bolesnika sa shizofrenim bolesnicima otkrivenima u depistaži reprezentativnog uzorka opće populacije Hrvatske.

Godine 1981. „Socijalna psihijatrija“ u tematskom broju donosi izvorni znanstveni rad iz doktorske dizertacije Karle Pospšil Završki iz Psihijatrijske bolnice Vrapče pod nazivom „Psihopatološka i kriminološka obilježja počinitelja i žrtava u krivičnim djelima protiv dostojanstva ličnosti i morala“ (20). U istraživanju su prikazani rezultati u kojima su korelirana psihopatološka, kriminološko-viktimoška i obilježja psihičkog zdravlja te opći podatci između 120 počinitelja i 155 žrtava seksualnih djela. Objavljivanje ovog rada imalo je veliko značenje posebno za područje forenzične psihijatrije.

Tematski broj iz 1992. posvećen je ratnim (socijalno) psihijatrijskim temama (21). U njemu su sadržani referati održani na stručnom skupu u Ministarstvu zdravstva (glavni organizator bio je prof. dr. Jovan Bamburač, tadašnji pomoćnik ministra zdravstva u vladi RH) na temu psihičkih/

psihijatrijskih problema do kojih je doveo rat koji je tada bjesnio u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. U tom tematskom dvobroju objavljeno je, uz uvodnu riječ, 18 stručnih članaka koji su imali veliko značenje u edukaciji hrvatskih psihijatara i drugih stručnjaka koji su se susretali s ratnim stradalnicima kojima je bila potrebna psihijatrijska pomoć.

Jubilarni broj „Socijalne psihijatrije“ povodom 25. godišnjice izlaska časopisa, tiskan je kao tematski (22). Posvećen je aktualnostima na području socijalne psihijatrije i interdisciplinarnosti u socijalnoj psihijatriji. Publicirani su radovi eminentnih stručnjaka iz različitih znanstvenih područja, a ti radovi bili su iznijeti na Simpoziju *Socijalna psihijatrija* koji je organiziran u povodu obljetnice časopisa. Radovi pokrivaju gotovo sva područja vezana za socijalnu psihijatriju počevši od povijesnog razvoja socijalne psihijatrije, zatim slijede radovi o socijalnoj patologiji, epidemiologiji u socijalnoj psihijatriji, organizaciji socijalne psihijatrije, a na kraju su radovi vezani za specijalne dijelove kao što su bolesti ovisnosti kao socijalno psihijatrijski fenomen, socijalna psihijatrija i ratna psihotrauma i socijalno psihijatrijski aspekti forenzičke psihijatrije.

Tematski broj objavljen 1999. uredili su Goreta i Jukić pod naslovom „Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama - od plemenite ideje do još uvijek neostvarenog projekta“ (23). Ovaj tematski broj izdan je godinu i pol nakon početka stupanja na snagu Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama. S obzirom da je Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama bio potpuna novost u hrvatskom zakonu, urednici su smatrali korisnim posvetiti toj temi čitav jedan broj časopisa imajući za cilj prikazati sam zakon, iskustva koja su stekli od početka njegove primjene te čitavi projekt proširiti na povijesnu dimenziju i pokušati ga locirati u internacionalnu perspektivu. Sintezom pozitivnih i negativnih iskustava u dotadašnjoj primjeni Zakona urednici su također željeli dati doprinos u daljnjem unapređenju ljudskih prava i sloboda psihijatrijskih bolesnika u Republici Hrvatskoj.

Jedanaest godina kasnije, 2010., izlaze dva tematska broja socijalne psihijatrije.

Prvi (24) je posvećen specijalizantima iz psihijatrije i mladim psihijatrima (koji su organizirani u sklopu istoimene sekcije HPD-a). Mladi psihijatri i specijalizanti iz psihijatrije u njemu objavljuju uvodne/pregledne i pet znanstvenih radova! Ovaj je broj uredila, kao gošća urednica, Tanja Frančišković.

Drugi tematski broj iz 2010. je onaj kojega su uredili Došen i Kramarić, a posvećen je zaštiti duševnog zdravlja osoba s intelektualnim teškoćama (25). Ovaj broj je pratio osnivanje Hrvatskog društva za mentalno zdravlje osoba s intelektualnim teškoćama HLZ-a i stručnog skupa održanog u sklopu 24. podunavskog kongresa u Zagrebu 2010. godine.

Ovih deset tematskih brojeva „Socijalne psihijatrije“ imali su, imaju, a i imat će posebno značenje u hrvatskoj

psihijatrijskoj publicistici. Radovi objavljeni u tim tematskim brojevima u pravilu sadrže podatke i analize, ili problematiziraju teme koji nisu samo ograničene na kratko razdoblje u kojem su pisani, nego imaju i povijesno-psihijatrijsko značenje.

Zato na njih ovdje i posebno upozoravam.

ZAKLJUČNA NAPOMENA

U zaključcima članaka koji se objavljuju u časopisima u pravilu se ono što je rečeno sažima u nekoliko rečenica. Zaključak proizlazi iz sadržaja. Tako pisan zaključak služi čitateljima i za brzo snalaženje, pa i za, jer se pretpostavlja da čitatelji ima i neka druga znanja o onome o čemu se piše, vrednovanje cijelog članka.

Kakav bi se, pod tim vidom, mogao izvesti zaključak iz ovog članka? On bi se morao svesti na apodiktičku tvrdnju (zaključci su u pravilu, pa i kada problemi ostaju otvoreni, apodiktičke tvrdnje!) da je, eto, „Socijalna psihijatrija“ časopis... I slijedili bi pozitivno konotirani atributi! A, onda bi kritičan (ili nedobronamjeran – a ima i takvih!) čitatelj, samo zbog takvog zaključka, mogao odbaciti i pomisao da čita cijeli članak.

No, unatoč tome, iz svega rečenog, a posebno slijedeći osobni pristup koji mi je dopušten u pisanju ovog članka, uz jednu malu opasku, ističem slijedeće:

„Socijalna psihijatrija“ se tijekom četiri desetljeća svog bivstvovanja na hrvatskoj psihijatrijskoj publicističkoj sceni pokazala kao najvažniji hrvatski psihijatrijski časopis koji je obilježio kraj 20. i početak 21. stoljeća. U „Socijalnoj psihijatriji“ je do sada objavljeno 1165 stručnih, znanstvenih i preglednih radova, te drugih priloga, a njezine sadržaje punilo je oko 500 autora. Pokazalo se da ju je njezin pokretač, i dugogodišnji glavni urednik, prof. Nikola Peršić, utemeljio na spoznajama i vizijama koje su njegovi suputnici, iako ih možda u svakom momentu nisu razumjeli, slijedili. Utemeljenost ideje o potrebi i održivosti izdavanja časopisa „Socijalna psihijatrija“ prenio je i na urednike koji su ga naslijedili. Spoznavši to vjerujem da je pred „Socijalnom psihijatrijom“ jednako uspješna budućnost.

Nadam se da će se povodom 50. obljetnice izlaska „Socijalne psihijatrije“, 2023. godine, u Hrvatskoj održati veliki kongres socijalne psihijatrije i da će jubilarni broj časopisa koji će se tada tiskati, sadržavati pedesetogodišnji pregled socijalno-psihijatrijske misli i prakse u Hrvatskoj.

I još jedan „štiklec“! Može li se netko, onako otprve, prisjetiti nekog članka hrvatskog autora objavljenog u nekom svjetskom „CC“ časopisu prije dvadesetak godina? Ja ne mogu, no sjećam se nekih članaka objavljenih u „Socijalnoj psihijatriji“.

LITERATURA

1. Jukić V, Brataljenović T. Obitelj i prisilno liječenje alkoholičara. Soc psihijat 1984; 12: 21-219.
2. Begić D. Analiza radova u časopisu „Socijalna psihijatrija“ u razdoblju od 1991. do 2000. godine. Soc psihijat 2000; 28: 173-7.
3. Begić D. Analiza članaka objavljenih u časopisu „Socijalna psihijatrija“ u razdoblju od 2001. do 2011. godine. Soc psihijat 2012; 40: 76-80.
4. Soc psihijat 1973; 1: br. 1.
5. Soc psihijat 1999; 27 (tematski broj) 1-120.
6. Soc psihijat 1992; 20:,177-314.
7. Soc psihijat 1999; 27: 1-120.
8. Muačević V, Palmović R, Mandić N. Socijalna psihijatrija. U: Hotujac Lj, Jukić V, ur. Pola stoljeća Nikole Peršića u hrvatskoj psihijatriji. Zagreb: Medicinska naklada, 2001, 97-123.
9. Socijalna psihijatrija. Zagreb: Pliva, 1971.
10. Peršić N. Uvodna riječ. U: Peršić N, ur. Socijalna psihijatrija, Zagreb: Pliva, 1971, 2-11.
11. Soc psihijat 2012; 40: br. 1-4.
12. Peršić N. Uvodni tekst. Soc psihijat 1973; 1:, 1.
13. Peršić N. Hospitalizacija shizofrenih bolesnika. Soc psihijat 1976; 4(tematski broj): 91- 240.
14. Peršić N. Analiza uzroka porasta mentalnih poremećaja u Hrvatskoj. Soc psihijat 1980; 8(tematski broj): 159-358.
15. Soc psihijat 1977; 5: br. 1 ((tematski broj.)
16. Sila A. Psihopatološka obilježja počinitelja krivičnog djela ubojstva. Soc psihijat 1977; 5: br. 1, 3-89.
17. Korbar-Grba K. Shizofreni bolesnici i njihova opasnost po okolinu. Soc psihijat 1977; 5: br. 1. 89-141.
18. Folnegović-Šmalc V. Karakteristike dugotrajno hospitaliziranih shizofrenih bolesnika u SR Hrvatskoj. Soc psihijat 1977; 5: br. 4, 383-479.
19. Folnegović-Šmalc V. Uloga bračnog stanja u toku shizofrenog oboljenja. Soc psihijat 1979; 7: 233-89.
20. Pospišil-Završki K. Psihopatologijska i kriminologijska obilježja počinitelja i žrtava u krivičnim djelima protiv dostojanstva ličnosti i morala. Soc psihijat 1981; 9: br.4, 1-48.
21. Soc psihijat 1992; 20: br. 3-4, 177-314.
22. Soc psihijat 1997; 25: br. 3-4.
23. Soc psihijat 1999; 27: br. 1-2.
24. Soc psihijat 2010; 38: br 1.
25. Soc psihijat 2010; 38: br. 2.